

Wyrok z dnia 7 kwietnia 1999 r.

I PKN 648/98

Legalność i zasadność orzeczeń dyscyplinarnych prowadzących do pozbawienia lub zawieszenia prawa wykonywania zawodu bądź do ograniczenia istotnych uprawnień płacowych pracownika należy do sfery, w której obywatel ma konstytucyjne prawo do sprawiedliwego i jawnego rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 8 i 45 Konstytucji RP).

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 1999 r. sprawy z powództwa Jacka B. przeciwko Politechnice W. w W. o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 28 maja 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 28 maja 1998 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił apelację powoda Jacka B. od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieście-Sądu Pracy z dnia 16 stycznia 1998 r., oddalającego powództwo w sprawie przeciwko Politechnice W. w W. o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie. W sprawie tej ustalono, że powód zatrudniony na stanowisku asystenta w Instytucie Organizacji i Zarządzania Politechniki W. został w dniu 15 października 1997 r. przez Rektora tej Uczelni - na podstawie art. 134 ust. 2 i 6 ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o szkolnictwie wyższym lub ustawa) - zawieszony w

pełnieniu obowiązków zawodowych nauczyciela akademickiego na okres 6 miesięcy z ograniczeniem do połowy wysokości jego wynagrodzenia. Decyzja ta była podjęta w związku z toczącym się przed komisją dyscyplinarną postępowaniem dotyczącym zarzutu popełnienia przez powoda przewinienia, kwalifikowanego jako rażąco sprzeczne z etyką zawodu nauczycielskiego. Odwołanie powoda od decyzji Rektora zostało przez uczelnianą komisję dyscyplinarną oddalone orzeczeniem z dnia 12 listopada 1997 r.

Na tle takich ustaleń Sąd drugiej instancji uznał, że powód nie może domagać się orzeczenia o bezskuteczności rozwiązania stosunku pracy lub przywrócenia do pracy, ponieważ jego stosunek pracy nie został rozwiązany, a w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem dyscyplinarnym powód został jedynie zawieszony decyzją Rektora w pełnieniu obowiązków nauczyciela akademickiego, z ograniczeniem do połowy wysokości jego wynagrodzenia. Wyrównanie do pełnego wynagrodzenia powód mógłby uzyskać jedynie w razie zakończenia postępowania dyscyplinarnego lub karnego orzeczeniem uniewinniającym (art. 134 ust. 7 ustawy). Tymczasem powód wyczerpał dyscyplinarny tryb odwoławczy, w którym takie orzeczenie nie zapadło, dlatego jego roszczenie o wynagrodzenie było bezzasadne.

W kasacji powoda podniesiono zarzuty naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie następujących przepisów: art. 45 § 1 KP w związku z art. 97 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym, jej art. 134, § 40 ust. 1 i § 47 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 października 1991 r. w sprawie postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli akademickich, art. 131 ustawy w związku z art. 78 Konstytucji RP, art. 125 ustawy w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 94 pkt 5 KP oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Nadto skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania: art. art.: 3, 5, 224, 232, 233 § 1, 236, 316 § 1, 325 i 328 KPC - w sposób mający wpływ na wynik sprawy.

Zdaniem skarżącego orzeczenie przez Sąd drugiej instancji „o czymś co żądaniem powoda w apelacji nie było”, czyniło to postępowanie „nieważnym poprzez błędne i niewłaściwe zastosowanie art. 45 § 1 KP” i przez całkowite pozbawienie powoda możliwości obrony jego praw, czego dowodzi wydanie, w trwającym 20 minut „pobieżnym” postępowaniu apelacyjnym, postanowienia Sądu o uznaniu wszystkich wniosków dowodowych za bezprzedmiotowe. Skarżący zakwestionował ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę wydania zaskarżonego wyroku, utrzymując, że po-

wód nie wyczerpał odwoławczego trybu w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu dyscyplinarnym, oraz że jego zawieszenie nie nastąpiło decyzją Rektora z dnia 13 października 1997 r., ale decyzją Dziekana „W-8” z dnia 28 października 1997 r. Uchybienia Sądu drugiej instancji w tym zakresie miały polegać na błędnym i niewłaściwym zastosowaniu art. 134 ust. 2 ustawy o szkolnictwie wyższym - przez zaniechanie zbadania ustawowych przesłanek dopuszczalności zawieszenia powoda w czynnościach nauczyciela akademickiego, przez co Sąd ten pominął istotę procesu, jaką stanowiło „zbadanie legalności aktu zawieszenia w wykonywaniu zawodu” na okres 6 miesięcy oraz pozbawienie 50% wynagrodzenia zasadniczego, które nie zostało powodowi terminowo i prawidłowo wypłacone (art. 94 pkt 5 KP).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona już dlatego, że Sądy meriti bezpodstawnie przyjęły, iż powód wyczerpał tryb postępowania dyscyplinarnego w sprawie zawieszenia go przez Rektora Politechniki W. z dniem 15 października 1997 r. w pełnieniu obowiązków zawodowych nauczyciela akademickiego, z równoczesnym ograniczeniem do połowy wysokości jego dotychczasowego wynagrodzenia. Tymczasem powód na rozprawie kasacyjnej utrzymywał, że nie zostało rozpoznane jego odwołanie od wymierzonej mu kary dyscyplinarnej złożone do Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego. Stanowiska tego nie zakwestionował pełnomocnik strony pozwanej, który uznał się za zwolnionego od wyjaśnienia przyczyn, dla których odwoławczy organ dyscyplinarny nie rozpoznał do dnia rozprawy kasacyjnej środka odwoławczego od pierwszoinstancyjnego orzeczenia uczelnianej komisji dyscyplinarnej z dnia 12 listopada 1997 r. W takich okolicznościach sprawy uznanie przez Sąd drugiej instancji, że powód wyczerpał odwoławczy tryb postępowania dyscyplinarnego nie stanowiło wprowadzie o nieważności postępowania sądowego, ale potwierdziło naruszenie wskazanych w kasacji przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy niedostatecznie wyjaśnionej (niedojrzałej) do merytorycznego orzekania (art. 393¹ pkt 2 KPC).

Nadto kwestia legalności i zasadności procedur dyscyplinarnych prowadzących do pozbawienia lub zawieszenia prawa wykonywania zawodu bądź do ograniczenia istotnych uprawnień płacowych pracownika jest sprawą, w której każdy obywatel – ma w ocenie składu orzekającego Sądu Najwyższego - konstytucyjne prawo

do sprawiedliwego i jawnego jej rozpatrzenia bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 8 i 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Warto sygnalizować, że prawo do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP przysługuje „w sprawie”, przez co jest zagwarantowane szerzej niż ochrona w sprawach karnych lub cywilnych, wynikająca z regulacji art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, czy też z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W takich relacjach normatywnych nie może podlegać kwestii, że już czasowe dyscyplinarne zawieszenie w możliwości wykonywania zawodu, połączone z istotnym ograniczeniem uprawnień płacowych pracownika, poddaje się - po zakończeniu procedur dyscyplinarnych - pełnej kontroli formalnej i merytorycznej cywilnego sądu powszechnego (sądu pracy). Ostateczny wynik postępowania dyscyplinarnego w sprawie wymierzenia powodowi kary dyscyplinarnej wytycza jedynie kierunki i zakres procedowania w sprawie zgłoszonych przezeń roszczeń ze stosunku pracy, uzasadnianych istotnym ograniczeniem jego praw pracowniczych w wyniku zawieszenia go w pełnieniu obowiązków zawodowych nauczyciela akademickiego i pozbawieniem go części wynagrodzenia zasadniczego.

Godzi się wyraźnie zasygnalizować, że - zgodnie z art. 134 ust. 6 zdanie drugie ustawy o szkolnictwie wyższym - w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków nie przysługują dodatki do wynagrodzenia oraz wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe. Możliwe było zatem ustawowe ograniczenie uprawnień płacowych powoda ponad zakres wynikający z pisma Rektora o zastosowanej kary dyscyplinarnej.

W rozpoznawanej sprawie konstytucyjne prawo do sądu przysługuje powodowi na podstawie dyrektywy bezpośredniego stosowania przepisów Konstytucji, która jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej (art. 8 Konstytucji). Po jej wejściu w życie nie jest możliwe kontynuowanie dotychczasowej linii orzecznictwa przewidyującej, że - z uwagi na odrębny i szczególny charakter prawny procedur dyscyplinarnych stosowanych w sprawach porządkowych lub dyscyplinarnych przewinień pracowniczych - takie sprawy są wyłączone spod merytorycznej kontroli sądów pracy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1997 r., I PKN 125/97, OSNAPiUS 1998 nr 5, poz. 152). Dlatego - de lege lata - nauczycielowi akademickiemu ukaranemu najsurowszą sankcją dyscyplinarną infamii zawodowej (kara wydalenia z zawodu nauczycielskiego połączona z zakazem przyjmowania do pracy w zawodzie nauczycielskim - art. 127 ust. 6 ustawy o szkolnictwie wyższym) służy prawo wnie-

sienia odwołania do Sądu Najwyższego w terminie czternastu dni od daty doręczenia prawomocnego orzeczenia komisji dyscyplinarnej przy Radzie Głównej (art. 135 ust. 4 ustawy). Natomiast zweryfikowanie prawidłowości i zasadności zastosowania pozostałych prawomocnie orzeczonych kar dyscyplinarnych poddaje się kompetencji sądów pracy zgodnie z prymatem konstytucyjnego obywatelskiego prawa do sądu (art. 8 i 45 § 1 Konstytucji RP), z uwzględnieniem zasady posilkowego stosowania przepisów Kodeksu pracy (art. 124 ustawy o szkolnictwie wyższym).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował kasacyjnie z mocy art. 393¹³ KPC.

=====